

Naročnina za Jugoslavijo:
 očetno 180 din (za ino-
 zemstvo: 210 din), za 1/2 leta
 90 din, za 1/4 leta 45 din,
 mesečno 15 din. Tedenska
 izdaja za celo leto 60 din.
 Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana,
 Gregorčičeva ulica 23. Tel.
 25-52. Uprava: Gregor-
 čičeva ul. 27. Tel. 47-61.
 Rokopisov ne vračamo. —
 Račun pri poštni hranil-
 nici v Ljubljani št. 11.959

Izhaia vsak ponedeljek,
 sredo in petek

Ljubljana, petek 4. oktobra 1940

Cena posamezni
 številki din 150

Kie je krivda?

Kadar je stiska na višku, prav za prav ni važno razpravljati, kdo je povzročil stisko, temveč je mnogo bolj pravilno zagrabit za delo in dati čim izdatnejšo pomoč, da stiska mine. V hipu, ko je nastala povodenj, ker se ni nasip pravočasno popravil, ni na mestu debata, kdo je kriv nepopravljenega nasipa, temveč je treba nasip popraviti, ga zamašiti, da se povodenj omeji. Tako tudi sedaj ni najvažnejše, da debatiramo o tem, kdo je kriv sedanje druginje in sedanje pomanjkanje blaga, temveč mnogo več haska bi imeli od tega, če bi druginjo zajezili in spravili na trg blago. Šele kadar je glavna nevarnost minila, je prišel čas za razpravo o krivdi.

Pri nas pa se je tudi v tej zadevi postopalo drugače. Druginja se še ni niti najmanj zajezila, pomanjkanje blaga tudi prav nič ne odpravilo in vendar se po listih kar na debelo razpravlja o krivdi. In tej debati se je dalo z nekaterimi uredbami še dodatno potrdilo. Zato je potrebno, da tudi mi spregovorimo nekaj besed o tem poglavju.

To tem bolj, ker se je od marsikateri strani skušala vsa debata čisto enostransko usmeriti in ker se je kar iskalo, kako bi se krivda za vsa sedanja zla naprtila le enemu stanu, predvsem trgovskemu. Tudi tisti, ki so akterji tega manevra, vedo, da se dela s tem trgovcem velika krivica. Toda to jih ne moti, ker bi sicer tudi sami morali prevzeti precejšen del krivde, a je za nje osebno prijetnejše, če padajo udarci po drugih. Takšna morala jim sicer ni v posebno čast, a to jih ne moti.

Ne moti pa jih niti to, da dobro vedo, da ta manever ne more imeti trajen uspeh, ker je preočito, da niso trgovci krivi za današnje stiske.

V zadnjem času smo slišali, da je dejal minister Beslic, da se ni treba bati, da bi primanjkovalo živil. Minister dr. Smoljan pa je dejal, da bomo imeli letos 200.000 vagonov koruze presežka. Izšel je tudi uradni članek, v katerem se naglašuje, da je čisto neopravičilen strah, da bi primanjkovalo živil. Tudi strah, da smo preveč izvozili blaga, je napačen. In v članku se navajajo naslednje številke: V mesecih januar—julij smo izvozili v Nemčijo 1. 1939. pšenice za 50'1, 1. 1940. za 19'3 milijona din, koruze 1939. za 23'7, 1. 1940. za 0'07, goveje živine 1. 1939. za 31'1, 1. 1940. za 36'9, svinj 1. 1939. za 156'9, leta 1940. za 114'2, masti 1. 1939. 56'2, 1. 1940. za 98'3 in jaje 1. 1939. za 72'4, 1. 1940. pa za 75'5 milijona din. Pomanjkanje se torej ni treba bati.

Če je to res, da je živil zadosti, potem se pa moramo vprašati: Kako pa je to, da je nastala pred enim letom takšna panika, da je vso začelo kupiti blago? Ali ni v tem dokaz, da naša uprava takrat ni bila dorasla svoji nalogi, ker ni znala ljudi pomiriti niti spraviti na trg potrebne količine blaga?

In kdo je kriv, če je druginja tako silovito narasla? Ali so morda trgovci nagnali ceno moki na 9 din? Ali ni bila vsa žitna trgovina v rokah Prizada? Ali so morda trgovci izdali uredbo, ki je dovolila kmetovalcem, da svobodno določajo cene svojim pridelkom? Ali so morda trgovci izrekli kmetovalce iz protidruginjske uredbe? A v visokih cenah živil se je začela druginja?

In če je manjkalo blaga, ali so bili tega krivi trgovci? Trgovci so blago pravočasno naročili, a dobili niso deviz. Kasneje pa je itak bila vsa uvozna trgovina pod vedno večjo kontrolo in danes je že toliko ko monopolizirana. In še ni blaga! Ali so trgovci krivi, če monopol ne funkcionira dobro?

Druginja pa je narasla tudi zaradi vedno večjih davkov, večjega obtoka bankovcev, novih socialnih dajatev, podražitev prevoznih stroškov, zvišanja železniške tarife itd. Niti ene teh stvari niso zakrivil trgovci, temveč nasprotno se proti

mnogim teh boriti. Sedaj pa naj bodo oni krivi za vse, čeprav so baš oni od teh zvišanj najbolj prizadeti.

Vedno bolj posega država v vse gospodarsko življenje in zlasti še v trgovino. Jasno je, da je tisti, ki o vsem odloča, tudi za vse odgovoren, ne pa tisti, ki nima nobene besede. Saj so stalne pritožbe vseh gospodarskih organizacij, da se ne zaslišijo niti takrat, ko bi edino one mogle pravilno svetovati. — Vedno bolj se odvijajo gospodarski sloji, vedno manjša veljava se prepušča trgovcem, zato pa bi se

jim hotela naprtiti čim večja krivda. To pa ne gre in tudi ne bo šlo.

Ni krivda pri trgovcih, temveč krivda je v naši upravi, ki si je prilastila vso moč, ne da bi se za ta posel tudi pripravila. Zato pa doživljamo tudi to neverjetnost, da se na eni strani zagotavlja, da je vsega zadosti, na drugi strani pa kriza traja še kar naprej. Če se postavlja vprašanje krivde, se trgovcem ni treba izogibati tej debati, ker morejo z dejstvi pokazati na prave krivce. Tudi hujskarije proti trgovcem te resnice ne bodo spremenile.

Hujskarije proti trgovcem Neresnosti, ki diskvalificirajo javna glasila

Kadar narašča druginja v taki meri ko sedaj, kadar nastaja vedno večje pomanjkanje blaga in je stiska ljudi vedno večja, je naravno, da iščejo ljudje krivca za vse te nesreče in da si skušajo nad njim ohladiti svojo nejevoljo. Ljudje, ki so nekritični v normalnih časih, so naravno v nenormalnih časih še bolj nekritični. Ker vse to upoštevamo, se tudi ne čudimo, če se sliši v sedanjih časih marsikatera neresna beseda in če nekateri mislijo, da je hujskaštvo dobro priporočilo za popularnost.

Toda nekaj drugega je, če zagreše take nekritičnosti preprosti ljudje, ki so res v stiski, nekaj drugega pa, če jih zagreše javna glasila, ki morajo vendar v vsakem primeru biti nekaj pred nekritično množico in ki so izgubila svoj *raison d'être*, svojo obstojno upravičenost, če postanejo nekritična. In tako nekritični postajajo vsi tisti, ki ponatikujejo vse, kar se jim pošlje v uredništvo, ne da bi vsaj malo presodili, če je poslani dopis upravičen ali ne. Takšni listi pozabljajo na spoštovanje, ki bi ga morali imeti do tiskane besede, pozabljajo pa tudi na to, kaj so dolžni ugledu svojega lista. Kajti odgovornost za te nekritične dopise ne pada na onega, ki jih je spisal, temveč na tistega, ki jih je objavil. List, ki objavlja takšne nekritične napade, jemlje zato sebi ugled in izgublja na veljavi. Diskvalificira se kot javno glasilo.

Skratna nekritičnost je, kadar skuša kdo v sedanjih razmerah naprtiti vse nevednosti, ki jih preživljamo, le enemu stanu. Kajti predvsem je jasno to, da vseh teh nevednosti ne bi bilo, če bi ne bilo vojne. Več ko smešno pa bi bilo trditi, da je kriv te vojne le en stan v naši državi, še najmanj pa trgovski, ki pač v miru nemerno laglje posluje ko v vojni, ko vedno novi predpisi onemogočajo vsako svobodno trgovino.

Vzrokov za današnje razmere je na stotine in mnogo so jih tudi že povedali, da je tembolj neopravičljivo, če se navzora tem ugotovitvam daje predstava nekritičnosti. Zato pa tembolj obžalujemo, da smo doživeli v zadnjem času več primerov takšne nekritičnosti, ki je tembolj škodljiva, ker ovira vsako pozitivno rešitev sedanjih vprašanj. Nekritičnost še nikdar ni pripomogla k razčiščenju vprašanj in s tem k sanaciji, temveč je še vedno razčiščenje ovirala.

Primer takšne nekritičnosti je kratka notica mariborskega »Večernika« in ki se glasi:

V mnogih podeželskih mestecih, kakor tudi v mestih, se pogostokrat zgodi, da prenekateri trgovci odslovi nepoznano stranko, češ da

zaželene stvari nima. V resnici pa je ravno narobe! In to včasih ne skrivajo niti sami trgovci. »Zanesljivim« osebam namreč zaupajo, da dajejo gotove stvari samo svojim stalnim odjemalcem, oni »drugi« pa se naj za tak ali drugačen kup le »pod nos obrišejo«.

Omenjena svojevrstna brezsrčnost zadeva najčestje preprostega, kmečkega človeka, ki mu vaška trgovinica v danih razmerah mnogočesa ne more nuditi, zategadelj pa se mora odpraviti v mesto. Le-tu pa je pogosto ostavljen na milost in nemilost. Skrajni čas bi bil torej, da se takemu postopanju napravi enkrat za vselej konec. Zato bi naj oblastva preprosto ljudstvo že poučila, kako in kje naj išče zadoščenja!

Če je avtor te notice imel resen namen, da odpravi zlo, zaradi katerega je ogorčen, bi bila njegova dolžnost, da nastopi s čisto konkretnimi obdolžitvami. Povedati bi moral konkreten primer in tako jasno, da bi oblast, katero kliče na pomoč, mogla tudi nastopiti. Na njegove pavšalne in z dejstvi popolnoma nič podprte trditve pa nobena oblast ne more ničesar ukreniti. Zato moremo reči: Tistemu, ki je napisal to notico, ni šlo za objektivno resnico, temu je bila hujskarija edini in glavni namen.

Kdor pa pazljivo prečita vso notico, ta bo našel tudi zadnji vzrok vse notice. Noben pameten človek se ne more razburjati, če skrbi trgovec predvsem za to, da oskrbi svojega stalnega odjemalca s potrebnim blagom. Ne le zato, ker živi od stalnih odjemalcev, temveč tudi zaradi stalnega odjemalca samega. Kje pa naj ta dobi blago, če ne pri trgovcu, pri katerem vedno kupuje! Če te prednosti ne bi imel, bi sploh ostal brez blaga.

Nezadovoljen s to samo po sebi

umljivo prakso more biti le tisti, ki kupi blago. Ta hoče, da ima prednost celo pred stalnim odjemalcem, ta pozna samo en interes, svoj skrajno egoistični lastni interes! In takšnemu interesu daje javno glasilo podporo? Stalni odjemalci nikakor niso sami bogataši, temveč so med njimi vsi sloji. Naravnost socialno delo opravlja trgovec, kadar ščiti stalne odjemalce. Če tega trgovec ne bi delal, bi lani v septembru, ko je bilo kupčenje zlasti v modi, ostali reveži tudi brez najpotrebnejšega blaga. Revnejši sloji so veseli, če morejo pri svojem trgovcu kupiti vse, kar potrebujejo, samo petični ljudje hočejo vse pokupiti povsod!

Višek hujskaštva pa pomeni debelo natisnjen konec notice, ki se glasi: »Zato naj bi oblastva preprosto ljudstvo že poučila, kako in kje naj išče zadoščenja!« Kaj naj ta debelo tiskani poziv pomeni? Ali vzpodbudo k napadu na trgovske lokale? Ali poziv, da si ljudstvo po svoji preudarnosti poišče zadoščenje? Kaj naj pomeni? Kajti oblastva so s svojimi predpisi, kazenskimi sankcijami in tudi umetnim iskanjem krivcev že zadostno jasno povedala, kako more vsak državljani nastopiti proti navijalcem cen. Ta poziv je zato stvarno čisto odveč, baš zato pa, ker nima stvarne podlage, dokazuje, da pomeni hujskarijo, proti kateri bi morala nastopiti oblast.

Za zaključek naj poudarimo: Nikdar ne pridemo iz sedanjih težav, če se bomo zatekali v nekritičnost in hujskaštvo. Rešitev je le v delu, složnem delu vseh, zlasti pa onih, ki poznajo vzroke sedanjih težav. Javna glasila bi se morala po tem ravnati, ker drugače so se izneverila svoji funkciji. Hujskaštvo proti trgovstvu ne bo nikomur prineslo koristi!

Seja Centralnega predstavništva

zvez trgovskih združenj je bila v nedeljo v Beogradu v dvorani Srbskega trgovskega združenja. Istočasno pa je bila tudi plenarna seja Zveze trgovskih združenj. Seja Centralnega predstavništva so se udeležili delegati zvez iz Beograda, Skoplja, Banjaluke, Sarajeva, Novega Sada in iz Ljubljane. Na seji torej ni bilo le zastopnikov iz banovine Hrvatske, Ljubljanske zveze sta zastopala podpredsednik Ferdo Pinter in tajnik dr. Pustišek. Oba so delegati posebno priščno pozdravili.

Sejo je vodil zaslužni predsednik Centralnega predstavništva

Nedeljko Savić ki je podal tudi obširno in zelo zanimivo predsedniško poročilo. Podrobno je poročal o vseh težkočah, ki jih danes preživlja trgovski stan ter o prizadevanju Centralnega predstavništva ter drugih trgovskih organizacij, da se te težkoče odpravijo. S posebnim zanimanjem so sprejeli delegati tudi njegovo poročilo o razgovorih s predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem in drugimi odločujočimi činitelji. Nedeljko Savić je v svojem poročilu opozoril tudi na nekatere neljube pojave, ki ogrožajo enotnost gospodarskega ozemlja države.

Poročilo predsednika Savića je bilo sprejeto z velikim odobravanjem, nakar so podali svoja poročila delegati posameznih zvez. O teh poročilih se je nato razvila dolga in živahna debata, v kateri so bili podani številni iniciativni predlogi za izboljšanje položaja gospodarstva in še posebej trgovine.

Nato je bilo soglasno odobreno dosedanje delo uprave ter bilo sklenjeno, da posebna delegacija Centralnega predstavništva izroči predsedniku vlade, trgovskemu in finančnemu ministru spomenico z zahtevami trgovstva.

V tej spomenici zahtevajo trgovci:

1. Država mora bolj zavarovati oskrbo industrije in trgovine s surovinami in neobhodno potrebni predmeti.

2. Uredbe o zatiranju druginje, o kontroli cen in pošiljanju na prisilno bivanje naj se predelajo in dopolnijo tako, da se bodo mogli bolj pravično presojati prekrški, ki se po teh uredbah kaznujejo.

3. Obstoječi karteli se morajo prepovedati ravno zaradi zatiranja druginje ter se v nobenem primeru ne sme dovoliti ustanavljanje novih kartelov.

4. Ker davčne oblasti niso mogle niti v začetku desetega meseca v tem letu na podlagi posameznih davčnih novel z dne 23. decembra 1939. določiti davčne osnove za tekoče leto ter sporočiti to trgovcem, so s tem davčne novele zgrešile svoj cilj in se zato morajo razveljaviti v smislu zahtev vsedrjavne konference gospodarskih zbornic in katere zahteve so bile predložene finančnemu ministru.

5. Da bi se mogli izdajati v vseh vprašanjih, ki urejajo gospodarsko življenje v naši državi, praktično izvedljivi ukrepi, je neobhodno potrebno, da gospodarska ministrstva in državne gospodarske ustanove iščejo in sprejemajo stalno posvetovalno sodelovanje gospodarskih organizacij.

6. Kontrolne knjige naj se ukinejo, ker bodo povzročale velikansko zmedo zaradi popolne nejasnosti vseh predpisov.

Stanje naših kliringov

Največja sprememba v izkazu je nastala v stanju italijanskega kliringa. Dočim smo bili po stanju 22. t. m. še pasivni za 5'01 milijona din, smo sedaj aktivni za 21'46 milijona din. Gibanje tečajev kažejo naslednje številke (vse v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	30. 9.	22. 9.
Bolgarska din	3'24	3'32
Nemčija RM	1'28	1'43
Turčija din	0'58	2'90
Francija fr. frank	3'23	3'34
Franc. kolonije fr. fr.	2'68	2'73
Italija din	21'46	—

Pasivni kliringi:

Pasivni kliringi:	—	5'01
Italija din	—	5'01
Madžarska din	11'93	14'96
Poljska din	18'89	18'89
Romunija din	6'14	6'49
Slovaška Ks	25'75	29'75
Nizozemska fl.	0'002	0'019
Češko-Moravska Kč	35'33	6'34

2 milijona kg tobaka za Nemčijo

Na zboru sadilcev tobaka v Mostarju je izjavil minister dr. Smoljan, da si hoče Nemčija zagotoviti 2 milijona kg tobaka letno po istih cenah in načinu kakor za monopolno upravo. Sadilci, ki bi se odločili za dobavo tobaka Nemčiji, ne bi mogli dobavljati tobaka drž. monopolu.

Prehrana Slovenije zagotovljena

Pod tem naslovom poroča »Slovenec«, da je banska uprava angažirala zasebne uvoznike in sama najela posojila, da bo prehrana Slovenije zagotovljena. Za vsako banovino so določeni kontingenti pšenice in moke iz proizvodnih središč. Pri prvem kontingentu je dobila Slovenija 300, pri 2. in 3. pa po 1000 vagonov pšenice in moke. Pšenico uvaža v glavnem banovina sama. Če bomo dobivali kontingente v isti meri še nadalje, se nam ni bati pomanjkanja pšenice in moke.

Banovina je doslej najela 64 milijonov kratkoročnih posojil po nizki obrestni meri (1 do 5%), zaprosila pa je za dovolitev zvišanja te vsote na 100 milijonov.

Letošnja žetev v Sloveniji je čezmerno dobra. Pridelek koruze v Vojvodini bo letos odličen. Zaradi ugodne letine koruze najbrže tudi ne bo primanjkovalo masti. Tudi cena koruze bo najbrže padla.

Z jedilnim oljem bomo zadostno preskrbljeni. Enako s sladkorjem in kurivom.

Pri banski upravi se je ustanovil banovinski prehranjevalni urad kot samostojna pravna osebnost, ki bo protokoliran kot trgovska firma v trgovinskem registru.

Pomanjkanja v bližnji zimi se nam ni bati.

K tem optimističnim zatrdom dostavljamo, da razdeljevanje pšenice in moke ni urejeno popolnoma in se zaradi tega čujejo mnoge pritožbe. Sodelovanja pri tem poslu je premalo.

Špirita bo kmalu zopet dosti

Lanska sladkorna kampanja je bila ena najslabših v zadnjih letih, ker je bilo manj posejano zemlje s sladkorno repo kakor druga leta in ker je bilo tudi vreme zelo neugodno. Zaradi te slabe letine je dobila sladkorna industrija tudi manj melase, ki je glavna surovina za proizvodnjo špirita. Pomanjkanje melase se sicer občuti vsako leto, toda to pomanjkanje se navadno nadomesti s proizvodnjo špirita iz koruze. Lansko leto pa je bila tudi letina koruze silno slaba. Kuruze je zato primanjkovalo in posledica tega je bila, da je cena koruzi narasla na 4 din za kilogram. Špiritna industrija ni mogla zato nadomestiti melase s koruso, ker je bila kuruza predraga, poleg tega pa je sploh ni bilo v zadostni meri.

Navzlic temu pa bi mogla sladkorna industrija pokriti svoje redne potrebe, če ne bi nastopile čisto posebne prilike.

Poletno deževje je poleg tega zelo neugodno vplivalo na dozorevanje sladkorne repe ter se je zato sladkorna kampanja zakasnila za cele tri mesece. V tem času so se potrošile tudi zadnje rezerve špirita. Zato se je v zadnjih dneh občutilo močno pomanjkanje posameznih vrst špirita, zlasti za proizvodnjo kuriv ter alkoholnih pijač, deloma pa tudi za nekatere industrije.

Sedaj se iz Beograda zagotavlja, da bo to stanje trajalo največ en teden, ker so že večje količine melase na poti v špiritne tovarne; po odredbi centrale pridejo te količine takoj v tovarne, da bomo imeli že prihodnji teden zadostne količine špirita.

Sedanje pomanjkanje špirita nima torej nikake zveze z neko špekulacijo na višje cene.

Konkurzi - poravnave

Razglašen je konkurz o premoženju zapuščine po umrlem trgovskem zastopniku Ivanu Simoncu v Mariboru. Konkurni sodnik Habermuth, upravnik mase odvetnik Cvetko Branko. Prvi zbor upnikov dne 14. oktobra ob 9., oglasitveni rok do 31. oktobra, ugotovitveni narok dne 11. novembra ob 9.

Pripovedke gosp. inž. Josipa Teržana

V mariborskem »Večerniku« je objavil g. inž. Josip Teržan članek pod naslovom: »Zadružništvo ne ustvarja niti siromakov niti milijonarjev«. Naslov je sicer zelo lep, vendar pa ima to veliko napako, da je meglen in da je vseskozi negativen. Če zadružništvo ne ustvarja ne siromakov in ne milijonarjev, kaj pa potem ustvarja? G. inž. Teržan na to vprašanje ne odgovarja, čeprav ga je sam sprožil, zato bomo namesto njega odgovorili na vprašanje mi. G. inženir je najbrž hotel reči, da zadružništvo ustvarja srečne ljudi, da dajejo zadruge zadružnikom, kar potrebujejo, zlasti pa vse blago v zadostni meri, sijajne kakovosti in po najnižji ceni. Recimo, da je g. inž. Teržan hotel povedati to.

V tem primeru pa moramo pripomniti naslednje: V Jugoslaviji je na stotisoče zadružnikov. Ni skoraj kmetijskega človeka, ki ne bi bil član kake zadruge. Če je trditev g. inž. Teržana resnična in utemeljena, bi morali vsi ti sto in stotisoči biti srečni in zadovoljni ljudje in sedanje krize sploh ne bi smeli čutiti. Ali pa je tako? Ali pa ni resnica čisto drugačna? Kaj pa je storilo v sedanji težki krizi nabavljalo zadružništvo — ker o tem gre debata — za omiljenje krize? Ali je v prodajalnah nabavljalnega zadružništva morda moka po 3 din, ali je morda v teh prodajalnah olja, kave itd. vedno dovolj na razpolago za vse zadružnike? Ali se morda ne morajo danes tudi člani zadrug zatekati v trgovine, da dobe blago, ki ga potrebujejo?

Tako s ponosom se je govorilo, da bo nabavljalo zadružništvo regulator cen! Kako pa to, da se prav nikjer v Jugoslaviji ta blagodejni vpliv zadružništva ne čuti, razen seveda v tem, da skušajo neke kmetijske zadruge čimbolj dvigniti ceno kmetijskim proizvodom. Kje je torej ostala tako slavljena vloga zadružništva, da bo regulator cen. Od septembra 1939. se cene neprestano dvigajo, na tisoče zadrug imamo, ali pa je bil le enkrat zabeležen en njihov poskus, da se ta dvig cen ustavi? Cene so se razvijale nasprotno tako, kakor da zadrug sploh ni. Vsa bajka o zadružnem reguliranju cen je padla v vodo. Ali nam more g. inž. Teržan dokazati nasprotno?

Toda o praktičnih vprašanjih g. inž. Teržan v svojem članku sploh ne govori mnogo, ker mnogo bolj ljubi filozofiranje. Zato filozofira o zadružništvu in seveda tudi o trgovini. To filozofiranje smo temeljito prečitali, a pri najbolj volji nismo mogli zatreti občutka, da smo čitali pripovedke. Kaj naj bo drugo ko pripovedka, če g. inž. Teržan sanjari o stari slovanski zadrugi, s katero da bi se dal ustvariti nov narodno in državno-gospodarski organizem. Kaj je drugega ko pripovedka, če pravi g. inž. Teržan, da je stara slovanska zadruga originalna tvorba narodne duše, ki se more edino v takšni organizatorni obliki počutiti srečna? Nekoč je bila zadruga, v kateri so bili vsi srečni... Tako bi se lahko začela lepa pripovedka o tej originalni narodni tvorbi. Toda danes so takšne pripovedke anahronizem, v času težke krize pa neopravičljive neresnosti. V moderni dobi sanjari o patriarhalnem, najbolj primitivnem gospodarstvu, ki je bilo poleg tega zelo nedemokratsko, pač ni dokaz pravičnega pojmovanja nalog in prednosti sedanje dobe.

Toda g. inž. Teržan ne filozofira samo o zadružništvu, temveč tudi o trgovini. Tu pa ima še manj sreče, ker mu je ta predmet manj pri srcu. Ne moremo tu navesti vseh klasičnih stavkov, ki jih je napisal g. inž. Teržan o trgovini,

vendar pa je treba nekatere rešiti pred pozabljenjem. Tako pravi g. inž. Teržan: Trgovcu je vseeno, kaj kupuje in prodaja. — Ne vemo, kje je našel g. inž. Teržan trgovca, ki bi mu bilo vseeno, kaj kupuje in kaj prodaja. Vsak trgovec nasprotno dobro ve, kaj mora kupiti in zato se danes tudi trgovina vedno bolj specializira. Ni železninarja, ki bi kupoval deželne pridelke in ni trgovca z deželnimi pridelki, ki bi nakupoval železnino. Danes se trgovina loči po strokah, ker vsaka stroka zahteva veliko strokovno znanje, brez katerega je pravilen nakup blaga nemogoč. Ni vsak usposobljen in sposoben, da postane trgovec, temveč se mora najprej mnogo učiti. Zato pa je tudi takšna trditev, da je trgovcu vseeno, kaj kupi, neresna, da uporabimo najmilejši izraz.

G. inž. Teržan je zapisal še več stavkov o trgovini, a na vse njegove ideje ne moremo reagirati, ker bi nam zmanjkalo prostora. Na nekatere pa moramo. Tako pravi, da trgovina, ki posreduje med producentom in konsumentom, vlada nad producentom in konsumentom in mu zapoveduje po svojih privatnih interesih. G. inž. Teržan menda ne ve, da si more producent poljubno izbrati, komu proda svoje proizvode. More jih prodati trgovcu, more jih prodati drugemu producentu, more pa jih prodati tudi direktno konsumentu. Vsak naš kmet tudi tako dela in proda tiste

žan, ko si je upal zapisati te besede, ki ne bodo pozabljene. Morda g. inž. Teržan ne ve, kaj prav za prav pomeni beseda zajedavec, ker bi sicer takšne besede pač ne mogel uporabiti za cel stan, najmanj pa za trgovskega. Kajti zajedavci niso tipični za en stan, temveč so v vseh stanovih in tudi med šolanimi ljudmi. Ali se g. inž. Teržan sploh zaveda, kakšno besedo je izrekel? Ali bo uvrstil med zajedavce tudi one trgovce, ki so ustanovili dijaške ustanove, dali denar za šole, za dobrodelne namene itd.? Ali so bili Kolenci, Cojsi, Gorjupi itd. zajedavci?

Ali g. inž. Teržan ne čuti, da je vrgel očitek, ki zahteva zadoščenje?

In kaj se pravi to pavšalno govorjenje: o večnem lovu za dobičkom? Navsezadnje se mora vsak zemljan boriti in pehati za zaslužkom. Ali morda očitajo trgovci inteligentom, da se love za službami? Treba pač malo preudariti, kaj se napiše, ker napisana beseda ostane. G. inž. Teržan naj si to zapomni!

Ni danes trgovca, ki ne bi moral delati ves dan, naporno in z največjo spretnostjo delati, da se vzdrži v sedanjih težkih razmerah. In tak človek dela naj bi bil zajedavec v narodnem telesu? Ali ste g. inž. Teržan res premislili svojo besedo? Vsak trgovec tvega v svoji trgovini svoj denar, ne dela na tuj račun, kakor se to dogaja pri marsikateri zadrugi, in ta, ki tvega vse svoje premoženje, naj bo zajedavec? G. inž. Teržan, ali še vzdržuje svojo besedo?

Svojo pripovedko o trgovini in zadružništvu je g. inž. Teržan zasnoval podobno, kakor je zasnovala povest o pridnem Janezku in hudobnem Miheu. Pri trgovini je vse slabo, pri zadružništvu vse dobro. A še v tej primeri je g. inž. Teržanu izpodrsnilo, da je moral priznati, da se tudi zadruga more izpremeniti v izkoriščevalsko družbo, če ni v dobrih rokah. G. inž. Teržanu moramo povedati, da je takšnih primerov bilo v Sloveniji že dosti, še več pa v drugih krajih Jugoslavije! Kakšen smisel pa ima potem vse povzdigovanje zadružništva, če ne more preprečiti, da bi iz zadružništva zrastle izkoriščevalci ali zajedavci družbe? Ali naj dobe tudi ti še posebne privilegije?

Pripovedke g. inž. Teržana pa imajo še to napako, da so od sile neaktualne. Ne gre danes za to, da filozofiramo in se navdušujemo za staro slovansko zadrugo, temveč gre za to, da povečamo proizvodnjo, da ustvarimo nove vrednote, da zboljšamo upravo, da skrbimo za pravilno razdelitev blaga, da vsem omogočimo boljše življenje. Delati, ne pa filozofirati je trebal!

In trgovci delajo in samo njih zasluga je, če je na trgu blaga.

Politične vesti

Na Brennerju se bodo baje v kratkem sestali zastopniki velesil osi, da razpravljajo o trovezvi in preureditvah v Evropi, o rezultatih razgovorov s španskim ministrom Suñerjem ter o stališču Sovjetske Rusije do berlinskega pakta.

Iz Berlina se poroča, da se v zadnjem času opažajo močna prizadevanja, da bi se sklenil med Sovjetsko Rusijo in Japonsko ne-napadalni pakt.

Med Berlinom, Rimom in Tokiom se vodijo pogajanja zaradi sestave mešanih vojaških, gospodarskih in političnih komisij, ki naj skrbijo za izvajanje berlinskega pakta. Zlasti naj komisije natančno določijo obliko in obseg medsebojne vojaške pomoči.

Japonski listi razpravljajo o možnosti vojne z USA ter pri tem zlasti poudarjajo nujnost razčiščenja japonsko-sovjetskih odnosov. To je potrebno zlasti zato, ker postaja sovjetski vpliv na Kitajskem vedno večji in bi bilo mogoče, da pride Kitajska popolnoma pod ruski vpliv.

Bivši ministrski predsednik Neville Chamberlain je izstopil iz vojnega kabineta ter odločil tudi predsedstvo konservativne stranke. V pismu na Churchilla je izjavil, da odstopa, ker se njegova bolezen še ni tako popravila, da bi se mogel posvetiti svojemu poslu tako, kakor bi bilo za zmago potrebno. V vlado sta vstopila dva člana delavske stranke. Vodstvo konservativne stranke pa je prevzel Churchill.

Od sprememb v vladi je najpomembnejše to, da je postal notranji minister socialist Morrison. Novi ministri so vsi mlajši ko 60 let, nekateri imajo tudi manj ko 50. Listi govore zato o »pomladitvi« vlade. Socialistična udeležba je sedaj v vladi močno okrepljena.

Gverner Belgijskega Konga je otvoril v Leopoldvilleu novo radijsko postajo ter imel pri tej priliki govor, v katerem je izjavil, da se bo Belgijski Konga boril do konca na strani Velike Britanije.

Italijani, ki so člani komisije za izvajanje premirja v Siriji so postavili Francozom nove zahteve. Iz Sirije izgnani Nemci naj dobe zopet dovoljenje vrnitve v Sirijo, v Bejrutu naj bi začel izhajati italijanski list, ki bi bil le pod italijansko cenzuro, Italijani naj bi dobili pravico, da organizirajo v Siriji svoje mladinske strankarske organizacije.

Vojna poročila so se tudi zadnje dneve omejevala večinoma na poročila o letalskih bojih in letalskih bombnih napadih, ki so na silovitosti še pridobili. — V Afriki se napoveduje italijanska ofenziva proti Aleksandriji. Baje bodo v tej ofenzivi sodelovale tudi nemške motorizirane enote, tanki in letala.

Reuter poroča, da je angleško poveljništvo prejelo zanesljiva poročila, da so bile poslane nemške čete v Libijo, da sodelujejo pri italijanski ofenzivi proti Egiptu.

Angleško poslanstvo v Budapešti je pozvalo vse angleške državljane, da takoj zapuste Madžarsko in odpotujejo skozi Turčijo v Indijo.

Komandant legionarskega gibanja v Rumuniji Horia Sima je sklical na nedeljo manifestacijsko zborovanje legionarjev, na katerem bo govoril tudi predsednik vlade gen. Antonescu. V svojem govoru bo podal smernice vladne politike.

Napoveduje se novo sodelovanje Anglije s Čangajskovo Kitajsko. V kratkem odide angleška vojaška misija v Čunking. Ze sredi tega meseca bo Anglija zopet dovolila prevoz orožja in vojnega materiala skozi Birma na Kitajsko. Znova bo dobila Kitajska posojilo 2 milijonov funtov. Angleški veleposlanik se za stalno naseli v Čunkingu. Vsi ti ukrepi so prve represalije Anglije proti Japonski.

Sumner Welles je izjavil, da imajo Zedinjene države Severne Amerike glede vzhodne Azije naslednje tri zahteve: V vsej vzhodni Aziji se morajo spoštovati pravice Združenih držav in njihovih državljanov. Vse države morajo imeti na tem ozemlju enake pravice. Vse obstoječe mednarodne pogodbe se morajo spoštovati in se morejo spremeniti le sporazumno. Nadalje je izjavil, da bodo nudile Združene države Angliji vso podporo. Vojna bi se sicer dala s pametno politiko preprečiti, toda nekatere velesile so se odločile, da podrede gospodarsko politiko svojim osvojevalnim težnjam. Glede japonske politike je dejal, da je japonska vlada preveč jasno povedala, da hoče vzpostaviti v vzhodni Aziji nov red in da se bo pri tem opirala na svoje orožje.

Ameriški tisk je mnenja, da se bodo Združene države definitivno opredelile v sedanji vojni šele v aprilu. Neposredna reakcija na berlinski pakt treh velesil bo akcija za čim ožje vojaško sodelovanje vseh ameriških držav. Predsednik Roosevelt je sprejel vojaške zastopnike vseh držav latinske Amerike ter jim med drugim dejal: Vsi imamo skupni program obrambe obih Amerik. Imamo tudi vsem 21 ameriškim državam skupno geslo: Eden za vse, vsi za enega!

Švicarska vlada je poklicala pod orožje nekoliko novih letnikov, ki naj nadomestijo letnike, ki bodo demobilizirani.

Ameriški parlament je sprejel zakonski načrt o uvedbi izrednega davka, ki bo dal že prihodnje leto po milijarde dolarjev, naslednja leta pa po eno milijardo dolarjev novih dohodkov.

Ameriška vlada je po vesteh ameriških listov že dovolila prodajo svojih »letečih« trdnjav Angliji.

Haifong v Indokini je sedaj popolnoma pod oblastjo Japancev, kakor poroča United Press. Ameriškim državljanom in Evropecem je prepovedano iti v Haifong brez posebnega dovoljenja na ulico.

Predsednik Roosevelt je s 15. oktobrom preproval vsak izvoz optične vojaške opreme, kakor žarometov, letalskih fotografskih aparatov itd.

10 milijonov din za nakup semena

Trgovinski minister je dovolil, da se izda iz fonda Prizada ravnateljstvu za prehrano 10 milijonov dinarjev za nakup semen. To je sedaj že tretji kredit, ki ga je dal Prizad za nakup semen. Prvi kredit je bil dan banskim upravam spomladi v višini 4,5 milijona dinarjev, kmalu nato pa še nov kredit v višini 5 milijonov din. Če pa upoštevamo, da ima Prizad nad 100 milijonov din fondov, se pač ne more reči, da bi bili ti krediti posebno visoki.

Zopet padla v prah obtožba

Pri bivšem tovarnarju Halbärthu v Mariboru so našli večjo zalogo usnja, ki je bila ocenjena za 4 milijone din. Usnje je bilo zaplenjeno, lastnik pa je bil obtožen, da je prikrival blago. Pred sodiščem pa je bil sedaj oproščen, ker se je izkazalo, da je prijavil zalogo tako davkarji kot tudi vojaški oblasti. O prikrivanju torej ne more biti govora in zato je bil lastnik oproščen. — Zopet ena obtožba padla v prah.

Važno učilišče za trgovski naraščaj

Ze od pamtikeva spada razkazovanje blaga k trgovskemu poslovanju in danes ve vsak trgovec, da je izložba zelo važna trgovska reklama. Trgovec pa ne sme le pri tem ostati, temveč mora tudi vedeti, kako učinkuje izložba kot reklama in kako bi se dali njeni reklamni učinek zvišati. Pri tehtnem proučevanju teh vprašanj se dobijo izkušnje in znanje. Smotrna zvrstitev in izbira tega znanja je temelj in bistvo aranžerske stroke, ki je zelo važna v trgovskem udejstvovanju.

O veliki koristi, ki jo daje trgovcu dobro urejena izložba, ne more biti dvoma. Ne smemo pa pozabiti, da so lepe in smotrne izložbe važne tudi za skupnost, ker so upoštevane pri merjenju kulturne stopnje krajev in ljudi in ker pomembno sodelujejo pri raznih narodnih in kulturnih manifestacijah.

Kakor druge važne in koristne stroke potrebuje tudi aranžerska svoje posebne šole. Po vzoru inozemskih učilišč te vrste in po iniciativi priznanega strokovnjaka dobimo zdaj v Ljubljani prvi privatni izložbeni aranžerski tečaj, ki bo z nazorno podano teorijo in temeljito prakso udeležencem podal vse, kar tvori vednost in znanje aranžerske stroke, ter jih pri tem, kar je posebno važno, navedel k samostojnemu udejstvovanju.

Aranžerski tečaj, čigar začetek naznanja današnji oglaš, bo pod vodstvom g. A. Engelmana izpolnjeval obično vrzel v prizadevanju za povzdigo našega trgovstva. Na uspešno delo bo pošiljal spretne in iznajdljive aranžerje, ker bo združeval vednost in znanje, izvirajoče iz najboljših domačih in tujih izkušenj, s hotenjem samoniklega idejnega in praktičnega dela za gospodarski in kulturni napredek.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 1. oktobra objavlja: Uredbo o spremembah in dopolnitvah zakona o Narodni banki kr. Jugoslavije — Uredbo o avtentnem tolmačenju 1., 5. in 6. odstavka § 47. finančnega zakona za leto 1939/40. — Spremembo pravilnika o opravljanju profesorske preizkušnje za profesorje nižjih kmetijskih šol — Odločbo o uvrstitvi Španije v devizno-pravnem pogledu med nekliranske države — Popravek v uredbi o spremembah in dopolnitvah zakona o ustroju vojske in mornarice — Odredbo bana o minimalnih mezdah za ne-kvalificirane delavce (delavke) — Razglas o razdelitvi porečja Drave od Ptujja navzdol in porečja Mure na ribarske okraje.

A. Coklin:

„Zadružništvo ne ustvarja niti siromakov niti milijonarjev“

Potreben odgovor na prazne samohvale

Ni se še posušilo črnilo od zadnjega razpravljanja o vlogi zadrug proti trgovcem, že dobimo zopet povod do nove polemike s pregorečimi zagovorniki zadružništva. Kar prenehali bi odgovarjati, ker itak vidimo, da se nekaterih ne primejo niti najbolj stvarna pojasnila; če pa dobimo v roke članek, v katerem kar mrgoli samih iz trte zvitihi sumničenj proti trgovcem, pa vendar človeka zasrbijo prsti, da mora odgovoriti.

Tako je prinesla sobotna številka mariborskega »Večernika« članek, v katerem se je nepoklicani zagovornik zadružništva povzpela do trditve, da »zadružništvo ne ustvarja niti siromakov niti milijonarjev«. Resnica je, da nekatere zadrug dobro delujejo, prav tako pa je tudi dokazano, da bi mnoge zadrug ustvarile že nešteto siromakov, če bi jim ne priskočila na pomoč država z več milijonskimi podporami in jih sanirala. Če bi vse te mnogomilijonske primanjkljaje pri zadrugah morali kriti sami zadružniki, bi mnogo njih, zlasti pa kmetovalcev prišlo na beraško palico. Da je v teh milijonskih podporah države velik odstotek prispevkov od tako zasovraženih trgovcev, ne more pač nihče tajiti. Da pa ni v teh državnih podporah prispevkov od zadrug, čeravno imajo nekatere od teh večmilijonska premoženja, je pa tudi resnica, ker plačujejo z druge državi prav malenkostne dajatve, mnoge pa manj, kakor dobe od države.

Da zadrug ne ustvarijo posameznih milijonarjev, bo vsaj v splošnem res. Od dobička, ki se steka v zadružne blagajne, posebno nabavljajni zadrug, dobijo zadružniki le malenkostne deleže, ki za posameznika ne pomenijo dosti, ves ostanek — po nekaj milijonov na leto — pa gre v skupno blagajno zveze zadrug. Milijonarje zadrug torej vendarle ustvarjajo, to pa v škodo zadružnikov. Trditve, da gre dobiček pri zadružništvu v korist vseh, pri trgovcu pa samo v korist enega, torej tudi ne drži. Tudi zadružništvo je danes centralizirano in zato pobaše večji del dobička centrala.

V istem članku trdi pisec, da je glavna skrb trgovca, da doseže čim večji dobiček in da se pri tem prav nič ne ozira na to, če kakovost blaga ustreza potrebam konsumenta. Radi tega nakupujejo trgovci najraje blago slabše kakovosti, ker pri tem dosežejo večji dobiček. Po istem sistemu se baje ravna tudi nekateri producenti, izvozniki in uvozniki. Tisti, ki je napisal to trditev, zasluži v resnici največje občudovanje. Kajti takšne trditve, ki se ponašajo s tako porcijo nevednosti ali pa pripranosti, so res edinstvene. Sicer pa bi piscu članka priporočal, da si od znotraj ogleda majhno podeželsko trgovino, da od mestnih trgovin niti ne govori, pa bo lahko opazil, koliko vrst blaga, najsi življenjskih potrebščin ali pa manufakturnega blaga, mora imeti trgovec na zalogi, da zadovolji svoje odjemalce. Je pač tako, da vsak ne premore dovolj gotovine za blago boljše kakovosti in radi tega ne preostaja trgovcu drugega, kakor da ima na zalogi blago razne kakovosti in po različnih cenah. Vprašam pa, ali poslujejo morda nabavljajne zadrug drugače?

Pa še na eno dejstvo treba opozoriti: Zadružnik je vezan le na svojo zadrugo in tam mora vzeti, kar je pač na zalogi. Oni konsument pa, ki ni zadružnik, ima na izbiro vse polno trgovin, kjer si lahko blago dobro ogleda in kupi to, kar mu v resnici povsem ustreza, bodisi kakovostno bodisi

z ozirom na njegovo denarnico. Znano je, da trgovci med seboj ostro konkurirajo, bolj kakor jim je to v korist, da si ohranijo stare odjemalce in pridobijo nove; to dejstvo pa obenem dokazuje, da je naravnost nemogoče, da bi trgovec pri kakem blagu dosegel čezmerni dobiček.

Pisec pripoveduje dalje, da ima ta princip in smoter tudi to slabo stran, da se pridružuje, izdeluje in uvaža ter trguje z blagom, ki ni neobhodno potrebno za kritje človeških potreb, daje pa posredovalcem velik dobiček. K temu bi pripomnil, da mi je znano, da so ravno nabavljajne zadrug v prvi vrsti pričele izdelovati zadružno čokolado, ki menda ni tako nujno važen predmet za preživljanje in bo torej pri tem gornja trditev pisca o dobičku najbolj držala. Kaj pa razne zadružne gostilne, zadružna vesela potovanja, ali je to tudi neobhodno potrebno?

Nadalje trdi članek, da je trgovina vzela v svojo službo tako konsumenta kot producenta. K temu pripomnim, da tudi zadrug ne delajo drugače. Tudi te kupujejo po nižji ceni od producenta ter prodajajo z dobičkom konsumentu. Pač pa je tukaj še posebna resnica in sicer ta, da zadrug niso vzele v svojo službo le producenta in konsumenta, temveč še tudi državo, in sicer s tem, da jim daje ta brezobrestna posojila, milijonske podpore, odpust davka in raznih taks, pocenjen prevoz blaga po železnici in še mnogo drugih takih dajatev.

Končno omenja pisec tudi zadružno državo. Da o njej nikdar ne bi spregovoril, ker je to tako nezrela stvar, da so nehali o njej govoriti celo oni, ki so si jo izmislili. Pa ker se že govori o zadružni državi, naj mi avtor pove, kako bi taka država obstajala, ker zadrug od države le vlečejo, dajejo pa bore malo. Mnenja sem tudi, da bi se revežem v taki državi zelo slabo godilo. To dokazuje dejstvo, da je zastopnik zadrug producentov pšenice na anketi v Beogradu, kjer so sklepali o maksimalnih cenah za pšenico, predložil kalkulacijo, s katero je hotel dokazati, da vojvodinski producenti pšenice ne morejo te odstotiti izpod din 4.— za kg. Ni se torej prav oziral na koristi ljudstva, temveč je hotel doseči le koristi za svojo zadrugo, t. j. za sebe, ne glede na to, da bi bil s tako visoko ceno pšenice povsem onemogočen nakup kruha revežem.

In še nekaj! V nedeljo je bil ustanovljen konsum pri neki veliki tovarni. Ustanovitev se je izvršila z mnogimi govori in z velikim odobravanjem. V tem kon-

sumu zopet vidimo, da se lotijo zadružni voditelji le poslov, kjer ni nikakega rizika. Kredit se bo delavcem odmerjal pač po njih zaslužkih in se bodo dolgovi kasirali že takoj pri izplačilu zaslužka. Kaj pa se bo zgodilo z delavci, ki bi jih morda tovarna odpustila? Prav gotovo jim bo kredit v konsumu odpovedan in bodo izročeni usmiljenju trgovcev. Konsumi ne poznajo rizika in ne milosti, za oboje je tukaj trgovec, ki lahko vsako leto pokaže celo lično odjemalcev, katerim je moral črtati iz usmiljenja do družine kreditirane zneske!

Ti dokazi menda zadostujejo, da ne morejo nabavljajne zadrug, navzlic velikim državnim privilegijem, pokazati nobene takšne resnične zasluge za ljudstvo, ki bi opravičevala njih privilegije. Zato pa je ne le neresno, temveč tudi že skrajno neprevidno, kadar se

Norme za pralno milo

Na podlagi uredbe za normalizacijo z dne 1. julija 1938. je objavil Jugoslovanski nacionalni odbor za normalizacijo naslednje norme za pralno milo, ki so bile objavljene v »Službenih novinah« z dne 2. oktobra:

Čl. 1. Trdo milo za pranje se sme prodajati samo v kosih po 100, 250 in 500 gramov originalne teže, t. j. teže v svežem stanju. Če so kosi mila pripravljeni za sekanje mila na enake dele, potem mora biti vsak kos 125 gramov ali zmnožek te teže.

Čl. 2. Za pravilnost teže in kakovost jamči tisti, čigar ime ali ime firme ali zaščitni znak so odtisnjeni na milu. Tudi za gladka mila odgovarja proizvajalec. V primerih, ko prodajalec ne more dokazati izvor mila, odgovarja prodajalec, pri katerem se je našlo milo.

Čl. 3. Trdo milo za pranje se deli na čvrsto jedro, znano pod imenom normalno milo ter na polnjena mila, ki se polnijo z neškodljivim materialom. 1. Trdo zrnato milo (Kernseife) je milo, ki se p obiva s toplim postopkom (kuhanjem in izoliranjem), iz trdih ali tekočih masti (olj) ali so iz mastnih kislin z ali brez dodatka smole (kolofonije).

Mastne kisline v svežem stanju morajo imeti najmanj:

V svežem milu mora biti najmanj 60% mastnih kislin, v onih pa, ki so kuhana z dodatkom smole, sme biti pogojeni odstotek mastnih kislin največ eno četrtino smolnatih kislin.

Zrnato milo

ne sme imeti nikakih tujih primesi, kakor vodenega stekla, so-

zagovorniki nabavljajnega zadružništva zaletavajo v trgovce, katerim niso kos niti strokovno, in še manj po delu, ki ga opravlja trgovec za celoto. Vse socialne akcije v mestih in na deželi bi brez trgovcev propadle in marsikatero društvo na deželi si pomaga s srečolovom le z darili trgovcev. Zato naj bodo zagovorniki nabavljajnih zadrug in konsumov lepo tihi in veseli, da uživajo mastne privilegije. Če pa bodo postali neskomorni in si domišljali, da so zaslužke kreditnega in produktivnega zadružništva njihove, se jim more zgoditi, da bo javnost bolj pregledala na njih delo in spoznala, da imajo njih privilegiji že čisto parazijski značaj. Že celo pa naj ne napadajo trgovcev, od katerih naj se najprej nauče, kako se plačujejo davki, kako se dobro postreže ljudem, in kadar bodo to znali, naj se oglase zopet skromno k besedi.

Če pa tega dobrohotnega nasveta ne bodo upoštevali, se jim more pripetiti, da bodo ljudje dejali, da nabavljajne zadrug res ne ustvarjajo ne revežev ne milijonarjev, zato pa ljudi, ki mnogo govore in se krase s tujim perjem. Manj samohvale, pa več dela za celoto, bodi geslo nabavljajnega zadružništva!

de, škroba in podobno. Ostanke neomiljenih mastnih snovi ne smejo biti večji ko 0-50%.

Vsebinske svobodnih alkalij, izdelanih kot natrijev hidroksid, ne sme biti večja ko 0-15%.

Pri prevzemanju in kupovanju pralnega mila treba upoštevati osušenoost ter računati težo na bazi 60% mastnih kislin za sveže milo. Če je zaradi osušitve z analizo ugotovljeno n. pr. 70% mastnih kislin, teža kosa pa je »a«, tedaj se računa merodajna teža (»x«), s 60% mastnih kislin takole:

$$x = \frac{a \cdot 70}{60}$$

Za primer, da se kontrolira teža kosa pri nakupu (v skladišču ali v tovarni), se vzame za kontrolo ves zaboj (vreča) in neto teža, deljena s številom kosov, daje povprečno težo kosa.

Vsa zrnata pralna mila, ki poleg tovarniškega žiga (imena) nimajo označbe vsebine odstotka mastnih kislin ali sploh nimajo nobene označbe, morajo imeti pogoje, predpisane za zrnata mila.

Polnjena mila

Mila, ki imajo v svežem stanju najmanj 40% mastnih kislin (od česar sme biti največ ena četrtina smolnih kislin), se smejo prodajati samo pod imenom »polnjena mila«, oz. na teh milih se mora vidno označiti oni odstotek mastnih kislin, ki ga dejansko imajo v svežem stanju, za kar jamči proizvajalec.

Označeni odstotek na kosih mila označuje vsebino mastnih kislin v odstotkih.

Mila se smejo polniti samo z neškodljivimi snovmi. Ta mila smejo imeti največ 0-15% svobodnih alkalij (računajoč kot natrijev hidroksid) in največ 0-50% neomiljenih mastnih snovi. Izdelava mila z manj ko 40% mastnih kislin se ne dovoljuje.

Mila, ki se prodajajo v južni Srbiji kot »Cirit mila«, smejo vsebovati do 2% svobodnih alkalij, izračunanih kot natrijev hidroksid.

Čl. 4. Na milih, proizvedenih v tujini, morata biti označena ime ali firma (skrajšano besedilo), ki daje milo v promet, poleg tega pa kraj dotičnega obrata.

Čl. 5. Te norme ne veljajo za zrnata mila, namenjena izključno za industrijske namene.

Čl. 6. Te norme storijo v veljavo z njih objavo v »Službenih novinah«, za banovino Hrvatsko pa z objavo v »Narodnih novinah«. Obvezno moč pa dobe 15 dan po objavi.

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA / GREGORČIČEVA ULICA 23

SE PRIPOROČA
ZA NAROČILA

TRGOVSKIH, URADNIH
IN DRUGIH TISKOVIN

LASTNA KNJIGOVESNICA / TELEFON 25-52

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 30. septembra navaja naslednje izpremembe (vse številke v milijonih din):

Skupna kovinska podloga se je zvišala za 8'9 na 2.380'4.

Vsota kovanega denarja je padla za 27'8 na 212'1.

Posojila so se skupno zvišala za 9'9 na 1.632'2.

Eskont bonov državne obrambe se je povečal za 131 na 5.155.

Razna aktiva so se zmanjšala za 1'5 na 1.850.

Obtok bankovcev se je povečal za 284'6 na 12.403'06.

Obveze na pokaz pa so padle za 183'3 na 2.646'2.

Razna pasiva so nazadovala za 13'04 na 330'5.

Dejanska vrednost zlate podloge je izkazana s 3.808'6. Skupno kritje se je zmanjšalo od 25'69% na 25'61 odstotka, samo zlato pa od 22'40 na 22'29 odstotka.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Priv. agrarna banka je objavila mesečno poročilo o likvidaciji kmetijskih dolgov. Do 30. junija so plačali kmetje letos 30 milijonov din. Poročilo pa ne pove, koliko je bilo plačanih dolgov v posameznih banovinah. Menda so v nekaterih banovinah odplačala že kar ostrašujoče majhna.

Mestna hranilnica v Dubrovniku se s sklepom mestnega sveta likvidira, njene posle pa prevzame Hranilnica banovine Hrvatske, ki ustanovi v Dubrovniku svojo podružnico. Te dni je že prišlo v Dubrovnik odposlanstvo banovinske hranilnice, da prevzamejo Mestno hranilnico.

Narodna banka Češko-Moravske poroča v svojem mesečnem pregledu, da je bil glavni znak češko-moravskega denarnega trga velika likvidnost. Tako v denarnih zavodih ko tudi v industriji in kmetijstvu je bilo mnogo svobodnih sredstev. Zetvena dela so se mogla izvesti brez kreditnih zahtev. Hranilne vloge v denarnih zavodih so se povečale.

Obtok bankovcev na Bolgarskem je znašal po poročilu bolgarske Narodne banke povprečno v juniju 6 milijard levov proti 4'3 milijarde v tem času lani.

Teden varčevanja se je začel 1. oktobra v Angliji z govorom drž. podtajnika v finančnem ministertvu Croxa.

Na stockholmski borzi prvič po 20 letih zopet notira ruski rubelj. Zadnjič je notiral ruski rubelj dne 6. januarja 1918. in tedaj je bil tečaj za 100 rubljev 47 švedskih kron. Pred svetovno vojno se je moralo plačati za 100 rubljev 192 švedskih kron.

Portugalska vlada je poslala 20 zabojev zlata v vrednosti 150 milijonov escudov v Združene države Severne Amerike, kjer se bo zlato hranilo.

Dobave - licitacije

Komanda pomorskega arzenala v Tivatu sprejema do 16. oktobra ponudbe za dobavo naslonjal in sedal iz trdega lesa, hrastovih parketov, denaturiranega spirita, svinčenih akumulacij, kompletne električne stroje, merila za cilindromotorje, sesalke ter za dobavo 1000 kg kislega želja.

Centralna direkcija drž. rudarskih podjetij v Sarajevu sprejema do 22. oktobra ponudbe za dobavo raznega orodja.

LICITACIJE:

Dne 19. oktobra bo v inženirsko-tehničnem oddelku štaba mornarice v Zemunu pismena licitacija za dobavo raznih strojev; 21. oktobra za dobavo kartona in knjigoveških potrebščin.

Dne 22. oktobra bo pri Komandi mesta Ribnica ustna licitacija za oddajo prodaje boze ter sladkornih proizvodov pod zakup.

Dne 28. oktobra bo pri štahu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo fotografskega materiala; dne 31. oktobra lepenke in dne 2. novembra za dobavo papirja, lepenke in kartona za tisk in knjigoveze.

PRODAJE:

Dne 30. oktobra bo pri štahu moravske divizijske oblasti v Nišu javna ustna licitacija za prodajo raznih starih in novih odpadkov od volne, sukna, usnja, platna, železa, medu idr.

Iz davčne prakse

Reforma zakona o neposrednih davkih potrebna

Nekemu trgovskemu podjetju se je za leto 1940. po poslovnih knjigah odmerila pridobitina po naslednji osnovi:

	din
I. Čisti bilančni dobiček za poslovno l. 1939.	54.797'—
II. K temu se prišteje:	
a) pridobitina . . .	14.236'—
b) darila in podpore	10.570'—
c) dvig lastnikov (treh družabnikov) . . .	77.415'25
	157.018'25
Od tega se odšteje:	
6 % za sodelovanje lastnikov v podjetju . .	9.421'08
	147.597'17

torej ostane davčna osnova za odmero **din 147.500'—**

Odmeri se torej:

12 % osnovni davek .	17.700'—
12 % dopolnilni davek	17.700'—
50 % samski davek od	
1. III. za 1 družbenika	2.950'—
135 % avtonomne doka-	
klade od din 17.700'—	23.895'—

Celotni predpis davka **62.245'—**

Odmera je v zakonu o neposrednih davkih sicer popolnoma utemeljena, vendar pa jasno kaže, v katero smer se bo moral zakon izpremeniti, če bo hotel ustrezati dejanskim razmeram.

Tvrdka ima din 54.797'— čistega dobička, a davka mora plačati din 62.245'—, torej še din 7.448'— več, kakor je dosegla dobička. Kaj je temu vzrok? Vzroki so različni. Da jih pregledamo po vrsti!

a) Prištevanje pridobitine. — Prištevanje izhaja iz načela, da lasten davek ne sme nikdar kratiti lastne davčne osnove. Vendar kljub temu načelu ne more nikdo ugovarjati, da je pridobitina z dokladami vred vsekakor rečija in da je krivica, da se kot taka pri odmeri davka tudi ne prizna. Zbornice so že letos v mesecu februarju zahtevale, da se pridobitina prizna za odbitno postavko, ako je bila pravočasno plačana. Ministrstvo za finance je ta predlog sicer odbilo, vendar samo to ne more ovirati, da bi se predlog ob primerni priliki obnovil. Vprašanje je deloma v zvezi z višino pridobitine, kar bomo še obravnavali. Pripomnimo le, da so doklade na pridobitino odbitno po pravomočni razsodbi upravnega sodišča v Celju, katero je svojčas priobčil tudi »Trgovski list«.

b) Darila in podpore. — Trgovec sicer ni dolžan, da da razna darila in podpore, vendar je moralno zavezan, da podpira razne nabiralne akcije. Darila in podpore so v neposredni zvezi s poslom in bi morali biti brez nadaljnjega odbitni, če se gibljejo v običajnih mejah. Vsekako bi pa morala biti odbitna vsaj darila za socialne, karitativne in humane svrhe.

c) Odbitek za sodelovanje. — Ne moremo zahtevati, da bi se odbil cel znesek, katerega so dejansko vzeli družabniki iz trgovine, vendar pa je znesek, ki se je odbil,

Sonce je vir zdravja, moči in lepote!

Slabo vreme onemogoča sončenje na prostem. — Prezaposlenost vam ne dovoli potovanja na morje ali v planine! Obsevajte se doma z našo patentirano ultravijolično obsevalko

»ORIGINAL RUB«

Stane samo din 1200'— in je najcenejša obsevalna naprava te vrste. Za ta denar imate doma stalno sonce in zdravje, veselje in moč, ugodno občutje in nove življenjske sile.

Potemnitev kože že po par obsevanjih!

Dobavljaja:

JUGOPATENT, Ljubljana,

Dvořakova ulica 8.

veliko prenizek, posebno če se pomisli, da dejansko sodelujejo v obratu 3 družabniki. Za primere, v katerih se združi več oseb v enoto, ki ravno zaradi združenja dosega večje uspehe, bi se moral za vsakega družabnika odbiti prispevek za sodelovanje, vendar ne samo 6%, ampak razmeroma več, saj znaša uslužbenskega davka prosti minimum pri dohodkih do 1000 din din 7.200'—, torej več nego znaša v konkretnem primeru odbitek. Ta bi moral znašati vsaj 10.800 din na leto, toliko, kolikor znaša minimalna mezda za trgovske pomočnike.

č) Davčna stopnja. — Davčna stopnja je bila že z 10% previsoka, a se je za davkoplačevalce, ki se obdačujejo po poslovnih knjigah, še zvišala na 12%. Svoječas je ministrstvo za finance opravičevalo visoko stopnjo (10%) s tem, da je v davčnem zakonu izvedeno docela načelo samoobdačenja, »kar znači, da ugotovitev davčne osnove zavisi od samih davčnih zavezancev.« Po tem je lahko uvideti, da odstotek njih dejanske obremenitve ne bo nikdar ogrozil njihovih bitnih interesov. Ko je ministrstvo za finance pripravljalo koncem leta 1939. dopolnitev davčnega zakona, je pustilo to načelo povsem iz vidika. Nasprotno, za davkoplačevalce, ki se obdačujejo po poslovnih knjigah, torej do zadnje pare, se je osnovni davek celo zvišal za 2%, namesto da bi se najmanj za toliko, če ne za več, znižal. Leta 1928. je finančna uprava sama priznala, da je določila tako visoko davčno stopnjo, ker ne bo nihče plačal pridobitine od dejanskih dohodkov, toda deset let pozneje je že pozabila na to in je onim, ki plačajo davek od celotnega dohodka, davčno stopnjo zvišala. V

trgovskih krogih se zahteva, da se onim davkoplačevalcem, katerim se odmerja davek po poslovnih knjigah, zniža davčna stopnja najmanj na 6%. Ta zahteva je popolnoma upravičena in jo finančna uprava, če se ne bo dala voditi izključno od fiskalnih interesov, ne bo mogla odkloniti.

S tem v zvezi je tudi ureditev samoupravnih financ, ki naj bi uredila med drugim vprašanje, kako je postopati, kadar doklade presegajo državni osnovni davek. Ta ureditev se od leta do leta odlaga, toda težave z dajatvami za samouprave postajajo vedno večje, z njimi pa tudi potrebe samouprav, tako da se rešitev ne bo dala večno odlagati.

Da bi družba, za katero gre, mogla plačati predpisani davek, ki presega dejanski dobiček, ki ga izkazujejo kot pravilne spoznane poslovne knjige, bo morala v ta namen realizirati en del svojega premoženja, to je odprodati oz. zmanjšati zalogo blaga. Ako se zakon ne izpremeni, bo na ta način zaloga vsako leto manjša in bo družba že po par letih primorana, da likvidira, ker ne bo več mogla imeti za kupčijo potrebno zalogo blaga. Pri vsej skromnosti, saj so n. pr. v letu 1939., porabili za vse svoje potrebe — in to 3 družabniki samo din 77.415'25, torej en sam le nekaj nad 25.000 din, bodo prišli v doglednem času na beraško palico samo radi pretiranih davkov, kar ne more in ni mogel biti namen zakonodajalca. Da se ta nesreča prepreči ne le za to družbo, ampak tudi za številne druge davkoplačevalce, bi bila zopetna reforma zakona o neposrednih davkih v naznačeni smeri nujno potrebna.

OD 15. OKTOBRA DO 28. NOVEMBRA 1940

I. PRIVATNI IZLOŽBENI ARANŽERSKI

TEČAJ

ZA VSE STROKE

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

ENGELMAN ALBIN

VODJA TEČAJA

LJUBLJANA, TAVČARJEVA 1./II.

Zakaj primanikuje jedilnega olja

Očitki Prizadu

Neka zagrebska tvornica je po »Industrijskem kurirju« takole navedla vzroke sedanjega pomanjkanja jedilnega olja:

Do leta 1939. ni bilo pri nas nikdar pomanjkanja jedilnega olja. Še v juniju 1939. se je napovedovalo zelo dobra žetev sončnice, zaradi velike suše v juliju in avgustu pa se te napovedi niso uresničile. Zagrebska tvornica je v tej situaciji zaprosila Prizad, da ji odstopi 200 vagonov repice, kar bi zadostovalo za 75 vagonov olja. Prizad pa je prodal svojo zalogo neki vojvodinski tvornici ter potrebe zagrebske tvornice sploh ni upošteval. V takšnem položaju se je začel odkup sončnice. Vsaka tvornica je hotela nakupiti čim več sončnice, ker je videla, da je žetev slaba. Cene so začele zato rasti in narasle za več ko 30%.

K nesreči pa je bil letos manjši tudi pridelek bučnega semena. Tako je mogla zagrebska tvornica odkupiti le 10 vagonov tega semena, dočim ga je druga leta odkupila po par sto vagonov. Drugih možnosti za nabavo surovin v državi lani ni bilo, zaradi vojne pa tudi ni bilo računati na uvoz iz drugih držav. Edino iz Bolgarske bi še mogli dobiti surovine, ker je imela ta presežke.

Zaman so tvornice opozarjale Prizad, da bo manjkalo okoli 400 vagonov olja, če se hitro ne uvozi seme sončnice iz Bolgarske. Navsezadnje je Prizad vendarle dovolil dvema tovarnama v južni Srbiji nakup 600 vagonov sončnice na Bolgarskem. Z dovoljenjem pa se je tako dolgo odlašalo, da je Bolgarska že polovico svojih presežkov prodala in da smo mogli nabaviti le še 300 vagonov.

V nadaljnje pojasnilo položaja naj služijo še naslednji podatki o žetvah v zadnjih letih.

Žetev oljate repice je dala leta 1938. 1000 vagonov, leta 1939. samo 500 vagonov.

Žetev sončnice je dala leta 1938. 4600, leta 1939. pa samo 3200 vagonov, katerim je treba dodati še 300 iz Bolgarske uvoženih vagonov.

Donos bučnih pešk je dal leta 1938. 600, leta 1939. pa samo 200 vagonov.

Pripomniti je še, da služi letošnija repica v prvi vrsti za potrebe vojske, prometnega ministertva in tvornic za sardine v Dalmaciji.

Kar se tiče sončnice, ki ravno sedaj prihajajo na trg, je zagrebska tvrdka pesimistična in ne verjame, da bi znašal letošnji pridelek 8000 vagonov, kakor se napoveduje v listih. Če bo pridelek le za

polovico tako dober, moremo biti zadovoljni.

Donos bučnih pešk se danes ne more še oceniti, verjetno pa je, da bo letos nekoliko večji ko lansko leto. Vendar pa se zaradi tega celotni položaj še ne bo dosti izpremenil.

Glede nove kampanje se more reči, da bo olja zadosti do prihodnje žetve oljate repice, to je do junija 1941., in sicer samo za kritje najbolj nujnih potreb.

Tudi glede drugih predmetov ne bi bilo sedanjih nevednosti, če bi se pravočasno založili. Tega pa nismo storili in zato sedanje pomanjkanje.

Resnica prodira na dan

Hujskarije proti trgovcem se razgaljajo kot prazne

V Ljubljanskem popoldnevniku je bilo objavljeno naslednje pojasnilo:

Mirna, 26. septembra.

Gospod urednik!

V ljubljanskem popoldnevniku št. 210 ste na drugi strani v 3. stolpcu spodaj in deloma v 4. objavili dopis iz Mirne, datiran s 13. t. m. pod naslovom »Verižništvo cvetec«, glede katerega prosim, da objavite naslednje pojasnilo, oziroma odgovor piscu:

Trdite, da »Trgovci, posebno oni, ki imajo večje zaloge, odirajo in špekulirajo z raznim blagom tako, da presega to že vse meje. Staro blago vsak dan sami draže in delajo ogromne dobičke. Nekateri stvari, ki se trenutno težje dobe, so poskrili zato, ker se pričakuje povišanje cen. Kljub temu, da imajo nekateri skrito moko, je ali sploh ne dajo naprodaj ali samo po 1 kg.« — nadalje — »Kljub temu, da imajo nekateri dovolj blaga, ga prodajajo v zelo omejeni količini ali pa sploh ne, cene pa vsak dan dvigajo. Marsikatero blago se ne dobi, ako vprašaš javno po njem, ako pa vprašaš skrivaj in obljubiš vsako ceno, pride blago takoj na dan. Na vse mogoče načine se vara javnost s prikrivanjem blaga...« — in končno — »Kaj pomagajo vse uredbe, če jih ne izvajajo.« Vse te trditve so neresnične.

Pisec pravi, da se to dogaja v naši dolini in ker je z besedami »trgovci, ki imajo večje zaloge« razumeti vse take trgovce, se smatram upravičenega, ker imam tako večjo zalogo, da gorenje vesti demantiram. Resnica je, da nisem kriv, da so se cene blagu toliko dvignile, da ga ne morem več prodajati po starih cenah in ker se tudi ne dobe zadostne količine po starih željah. — Oblast se je »ogromnih dobičkov«, o cenah in zalogah sama prepričala, pa ni našla ničesar nezakonitega, zato pa ni res, da bi ne izvajal obstoječih uredb, ampak je resnica ravno na drugi strani, da uredbe striktno izvajam, ker je le tako pričakovati normalizacije trgovine.

Prepričan sem, gospod urednik, da sami niste informirani o razmerah v tej dolini in da boste zato tudi ne samo v mojo, ampak v obrambo tudi drugih naših trgovcev objavili gorenji popravek tudi ne glede na zakon o tisku. »Verižništvo cvetec«, ki je naslov vašega članka, je zgrešena obsodba in zmotno naziranje anonimnih piscev, proti katerim se žal ne moremo braniti, o stanju, ki se tudi v sedanjih časih prav tako trudi ustreči svojim odjemalcem, kakor prej in ki si ne želi, da bi padalo kamenje tja, kjer ni krivice.

Josip Blažič.

Kratek in preprost odgovor, zato pa tem bolj učinkovit. In takšne odgovore bi mogel napisati vsak trgovec, ki bi seveda imel toliko prostega časa, kakor ga imajo tisti, ki napadajo trgovce. Upamo, da bodo v bodoče naši listi bolj previdni za dopise, da jim ne bo treba objavljati podobnih popravkov.

Davčni svetovalec

Prodaje »cif« in »fob« in skupni davek

Družba z o. z. v L. — Vprašanje: Pri pobiranju skupnega davka klavzula »franko« ne velja in je kljub temu transportne stroške že v računu detajlirati, sicer se ne more smatrati, da so vsebovani v celotnem fakturnem znesku. Po mednarodnih uzancih se opremijo glede transportnih stroškov in drugih davkov fakture tudi s klavzulo »cif« in »fob«. Prosim, ali se morajo transportni stroški tudi pri takih fakturah detajlirati?

Odgovor: Po novih odredbah o skupnih davkih (§ 4.) transportnih stroškov ni treba detajlirati pri fakturah, ki so po mednarodnih uzancih opremljene s klavzulo »cif« in »fob«. Ta sprememba pa velja le od 1. januarja 1940. Ako se hočete ogniti neprimlikam z detajliranjem, bi morali svoje dobavitelje opozoriti, da poslano fakture glede transportnih stroškov opremijo z navedenimi klavzulami.

Postopek, kadar se zarubi blago, ki ni last dotičnega, komur se rubi

G. N. N. v K. — Vprašanje: V svoji trgovini imam v komisiji blago, ki ni moja last, ampak last trgovca, za katerega to blago prodajam. Radi davčnih zaostankov mi je organ davčne uprave poleg drugega blaga zarubil tudi komisijsko blago. Proti rubeži tega blaga sem protestiral in je organ moj protest z dokazi, katere sem priložil, vzel na zapisnik, kljub temu sem pred nekaj dnevi dobil obvestilo, da se bo to blago prodalo. Medtem sem sicer dolžni davek že plačal, vendar me zanima, ali je davčna uprava pravilno postopala, ali ne.

Odgovor: Po predpisih je moral organ glede komisijskega blaga označiti v rubežnem zapisniku, da uveljavlja, da ni Vaša last, ampak last izrečno navedene osebe. Davkarja mora to pripombo upoštevati s tem, da dotično blago v lastnem delokrogu izloči iz rubežni ali pa obvesti izvršilno oblastvo lastnika komisijskega blaga o rubeži ter ga opozori, da lahko zahteva v 8 dneh od dne, ko prejme obvestilo, z izločitveno tožbo pri pristojnem sodišču izločitev svojih stvari iz rubeži. Ako ni lastnik blaga dobil opozoritve, je znamenje, da je davčna uprava Vaše navedbe upoštevala. Vsled tega bi ne smela prodati blaga, katero ste označili, da ni Vaša last.

Zunanja trgovina

Turški minister za kmetijstvo je objavil, da bo dala letošnja žetev 4.250.000 ton žita, kar je za 20% več, kakor pa je dala dosedaj najboljša žetev v Turčiji.

V Grčiji je v bodoče prepovedano uporabljati na poslovnih tiskih ime nacionalni ali narodni.

Cena pšenice v Romuniji je določena s sklepom predsednika vlade na 85.000 lejev za 10 tonski vaгон.

Med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo je bil dosežen sporazum o uređitvi železniškega prometa med obema državama. Po tem sporazumu se začne 16. oktobra redni potniški promet na progi Berlin—Varšava—Minsk—Moskva ter na progi Berlin—Königsberg—Tilsit—Dünaburg—Moskva.

V Rio de Janeiru sta se sestali braziljska in argentinska delegacija, da se doseže gospodarsko sodelovanje obeh držav. Španski listi celo napovedujejo, da se bo sklenila carinska unija med Argentino in Brazilijo.

Statistično-matematično proučevanje trga

Hude skušnje industrije pri uvajanju novih porabnih predmetov na širši trg so imele to dobro posledico, da so prizadeta velika podjetja pričela trg sistematično proučevati in da se je razvilo to proučevanje do precejšnje znanstvene višine. Resnica je pač, da so nekdanji obrtniški sistemi omogočali tesne stike z odjemalci, moderna množinska proizvodnja pa mora delati brez tega stika in dostikrat svojih odjemalcev sploh ne pozna in še niti ne ve, ali jih sploh dobi in kje. Dokler tega ne vemo, pa tudi ni zanesljive kalkulacije in proizvodnja novih predmetov je v tem smislu vedno precejšen riziko. V tem vprašanju — vpeljave predmetov — se namreč ni mogoče vedno zaneseti na dobro voljo posredovalcev, potnikov in trgovcev. Tudi trgovci se boji težav z novim predmetom in baš zato prav nerad veže svoj kapital na novosti, razen specialistov z modnimi predmeti. V dobi krize pa celo ta stroka postaja skrajno previdna. Tudi za trgovino samo je namreč vprašanje trga za nove predmete in njegove zmogljivosti trd oreh. Noben trgovec ne bo uspeval, če tega ne upošteva, posebno pa ne bo imel srečne roke podjetnik, ki ustanovi novo trgovino, ali tovarnar novo razprodajalnice, ne da bi prej proučil svoj

morebitni ali zanesljivi ali pa samo navidezni trg, pa bodisi v mestu ali kje po deželi.

Proučevanje trga ima tako vedno večji pomen, čeprav se je med vojno proizvodnja že zelo omejila in se zdaj nove tovarne manj ustanavljajo. Še vedno namreč velja to, da se tudi v stiskah gospodarstva pojavljajo nove iznajdbe in novi ali izboljšani predmeti, katere je pa treba v potrošnje šele uvesti. Z druge strani ima tudi trgovec več interesa, da dobi nov predmet za prodajo, zlasti če mu omogoča časno večji zaslužek, a boljši zaslužek daje vsaka dobra redkost, torej predmet na začetku množinske proizvodnje.

Kakšen bo torej najboljši način za presojo in proučitev trga? Kako se uredi, da bo predmet kar najbolj privlačen, to je naloga posebnega reklamnega strokovnjaka. Ta skrbi, da ima predmet primeren praktičen in privlačen pa lep ovoj ter ostale zunanosti in dobro razpoznavno znamko, ki se mora razlikovati od drugih. Nato pa je le treba načeti vprašanje količine glede same proizvodnje, to je glede jakosti in stalnosti trga, ker pač ni mogoče vsakega vidnega interesenta obiskati in zavezati, da bo gotovo vzel to in to količino določene vrste izdelkov.

Ocena vseh tržnih činiteliev in pogojev

Z morebitnim vplivom na prodajo novih predmetov je prva naloga znanstvenega raziskovanja tržišča. Za to ocenitev so nam seveda na razpolago vselej različna sredstva. Prav zanesljiva je, kakor se je doslej pokazalo, matematično-statistična metoda. Ta način je že precej znan, ponekod pa le še zaradi nekake zaostalosti industrije ni uveden. Pri nas še ni znanih dosti primerov statistične obdelave trga, dirigirano gospodarstvo pa nas na to navaja. Kot primer naj navedem samo vprašanje o zunanji nabavi plugov iz zadnjega časa, kjer se vprašanje znamke in cene in kakovosti razvema in pogreva že očitno po kartelskem načrtu. Gre pa tudi še za nekatere enako važne življenjske potrebe, ki so jih karteli obsegli najprej z izdelavo svoje zadevne statistike. Vidimo, da tudi tu služi gospodarska statistična veda.

Zanimivo je, kako se uporablja ta moderna presoja trga v vsakem danem primeru. Kajti brez dvoma smo lahko, da je tudi za nje uporabo potrebna še višja presoja. Kot prvo so vselej važna načela, nekakšna pravila socialne veljavnosti te metode. Ne bomo šli na

primer glede neke damske lepote kreme iskati mnenja in prireditelja glasovanja med moške. Še natančneje nakazano: ne bomo za damske moderne nogavice pritegnili v anketo otroke ali starke ali pa nune, ki prvi za stvar sploh ne vedo ali je ne kupijo ali pa jim kot grehotne zablode sploh niso dovoljene. Izberejo se stoji in plasti, ki bi utegnile biti kupci, in z njimi se dalje računa.

Nič manj ni važno številčno razmerje celotne plasti do potrebne minimalnega števila zaslišanih oseb. Za primer damskih novosti navaja n. pr. nemški strokovnjak E. Schäfer v knjigi »Grundlagen der Marktforschung«, da je za uvedbo nove vrste damskih nogavic treba v Nemčiji pridobiti najprej sodbo oz. mnenje povprečno od 10.000 do 15.000 žensk. Pri 34 milijonih Nemk je to razmerje 1:2000. Važno je seveda načelno, če smo izvedli anketo v pravih kupujočih plasteh ženskega sveta. Več nam za ta račun ni potrebno. Od teh žensk lahko zvemo počasi vse važnejše pogoje in momente za bodoče prodajanje določenega izdelka.

Lastni pripomočki podjetij

Če upoštevamo, da je vsako podjetje nekakšen organizem, da se vse v njem giblje po načrtu in da je vse zaznamovano in obračunano, se nam bo zdelo čudno, da nima za proučevanje trga marsikatero podjetje skoraj nikakih priprav. Vsako podjetje bi moralo imeti smisla za to, vsako večje podjetje mora samo proučevati svoj trg, moč odjemalcev in ostalih porabnikov istega blaga, ki so pa važni tudi za proučevanje blaga samega in tekmujočih tvrdk ter njihovih zvez. Vse to pa se mora spojit v celoto kot ena služba z dobrim pregledom.

Nekatera moderna industrijska podjetja so za svoje blago razdelila anketne pole med odjemalce, posebno med gospodinje, s prošnjo, da popišejo svoje skušnje z določenim blagom. Dobila so na ta način mnoge kritike, pa tudi mnoga resna navodila in smernice za oskrbovanje trga. Dogajajo se pa tudi pri tem mnoge napake, ker se nekod dela še brez načrta. Podjetja bi si zato morala izobraziti in vzgojiti svoje strokovnjake in vsak trgovec je ali bi vsaj moral biti sam zase takšen strokovnjak. Trgovec oziroma trgovski sotrudi nik ima za ta vprašanja dejansko

še največ smisla, čeprav svojega znanja niti sam dovolj ne upošteva in ne ceni.

Največja nevarnost teh poskusov je namreč to, da se nam razblini, če ni v njih pravi prijem, če ni trdnega načrta. Vedno se mora preskušnja zasnovati po smotru, ki ga imamo, morda hočemo zadeti tudi več smotrov hkrati. Tudi to je seveda odvisno od dobrega poznavanja ljudi in dobre izbire časa ter sredstev. Velika škoda lahko nastane, če se izpusti katero važno vprašanje ali kakšna označba. Pri dosedanjih poskusih se je ugotovilo, da uspe najbolj tista akcija, ki omogoča ljudem, da svobodno povedo svoje mnenje, skušnje in želje.

Zadnja leta se je razvila iz teh proučevalnih poskusov posebna stroka reklame in propagande, nastala so tako rekoč podjetja, ki

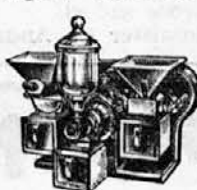
za take namene služijo drugim. Gotovo je namreč za mala podjetja tako trajno proučevanje trga predrago oziroma dostikrat ni mogoče z danim osebjem. Važno je tudi to, da se preskušnja izvede zelo hitro, za kar je treba dovolj prakse. Pisarna ali podjetje s specialisti zmora vse to. Pri nas opravljajo to vsaj deloma že vse gospodarske pisarne in med njimi niso na zadnjem mestu pisarne trgovskih in industrijskih združenj. Glede sistematičnega obdelovanja trga smo pa pri nas še na začetku, posebno v vzhodnih delih Balkana, kjer nas zato lahko zmagujejo tuji izdelki. Zato bi bilo dobro, če bi se tudi pri nas ustanovil domači in dobro zasnovan tržni arhiv, ki bi zbral poleg potrebne bogate statistike o domači proizvodnji in potrošnji tudi še kataloge in cenike ter služil gospodarskemu naraščanju v izpolnilo in orientacijo. Šele na tem zbranim gradivom bi tudi nestrokovnjaki uvideli, koliko je še v državi nenačete gospodarskega in socialnega dela.

Priprave za praženje kave

od 1½ kg vsebine in več

električni mlinčki

za mletje kave, orehov, maka, sladkorja, začimb i. t. d.

VICTORIAWERK OTTO SWADLO WIEN, XII/4

Važna razsodba upravnega sodišča v Celju

V primeru dedovanja ostanajo najemne pogodbe o najemu stanovanj in lokalov neizpremenjene v veljavi

Tožiteljica je podedovala l. 1938. štiri osmine hiše v N. po umrli N. N. Ker je davčna uprava v N. smatrala, da bi bila tožiteljica kot novi lastnik hiše morala v smislu pripombe 4. tar. post. 14. taksnega zakona sestaviti z osebami, ki imajo v tej hiši v najemu lokale in stanovanja, znova nove kolkovane pismene pogodbe, ona pa tega ni storila, jo je obsodila na osnovi navedene določbe na plačilo prikrajšane redne takse v znesku din 750.—, petkratne kazenske takse v znesku 3770.— din in takse za preiskavo in razsodbo v znesku din 280.—. Pritožbo, ki jo je tožiteljica vložila zoper to razsodbo, je dravska finančna direkcija zavrnila z odločbo z dne 12. aprila 1940. leta, št. 6911/1.

Zoper to odločbo je vložila tožiteljica tožbo na upravno sodišče. V tožbi zastopa tožiteljica stališče, da kot dedinja ni bila dolžna sestaviti z najemniki novih pismenih kolkovanih pogodb in da potemtakem ni zagrešila taksne prikrajšbe, ko tega ni storila. Zato predlaga tožiteljica, da se izpodbijana odločba razveljavi kot nezakonita.

Upravno sodišče v Celju je s sedbo z dne 20. avgusta 1940. l., F 177/40—5 tožbi ugodilo in izpodbijano odločbo razveljavilo zaradi nezakonitosti.

Razlogi:

V smislu pripombe 4. tar. post. 14. taksnega zakona so lastniki stanovanj in lokalov dolžni sestaviti z najemniki pismeno pogodbo in plačati takso v 15 dneh od dneva vselitve, drugače plačajo razen redne takse tudi še petkratni znesek redne takse za kazni. Toženo oblastvo je mnenja, da je v smislu te določbe tudi tožiteljica, ki je z

dedovanjem postala lastnica predmetne hiše, bila dolžna sestaviti z najemniki stanovanj in lokalov novo kolkovano pismeno najemno pogodbo, češ da je s tem dedovanjem nastala glede obstoječih najemnih pogodb sprememba v osebi lastnika, ki ima prav za prav že značaj nove pogodbe.

To stališče toženega oblastva pa ni pravilno. V smislu § 547. odz. dedič g' de dediščine predstavlja zapustnika, obo se štejeta glede na tretje osebe za eno osebo. To pomeni, da glede zapustnikov pravnih razmerij s tretjimi osebami dedovanje ne predstavlja nobene pravne izpremembe v osebi na strani zapustnika oz. dediča. Kar velja za zapustnikova pravna razmerja sploh, mora veljati tudi za njegova razmerja iz pogodb o najemu stanovanj in lokalov. Tudi v pogledu teh pogodb je torej smatrati zapustnika in dediča pravno za eno in isto osebo, oziroma da v primeru dedovanja obstoječe najemne pogodbe ostanajo neizpremenjene v veljavi. Potemtakem se tudi v predmetnem primeru s tem, da je tožiteljica postala z dedovanjem lastnica hiše umrle N. N., ni pravno nič izpremenilo v najemnih pogodbah zapustnice. Iz tega pa sledi, da tožiteljica ni bila dolžna z najemniki stanovanj in lokalov sestaviti novih kolkovanih pogodb po prip. 4. tar. post. 14. taksnega zakona in da ni zagrešila nobene taksne prikrajšbe s tem, ko tega ni storila. Ker je torej finančna direkcija pogrešila, ko je razsodbo davčne uprave potrdila, je upravno sodišče moralo tožbi ugoditi in izpodbijano odločbo razveljaviti kot nezakonito.

LJUDSKA POSOJILNICA v LJUBLJANI

z. z. neom. j., Ljubljana, Miklošičeva cesta 6, v lastni palači nasproti hotela „Union“

Obreštuje hranilne vloge najugodnejše • Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive, obreštuje po 4%, proti odpovedi po 5%

Doma in po svetu

Predsednik vlade Dragiša Cvetković je imel s prosvetnim ministrom **dr. A. Korošcem** konferenco o aktualnih vprašanjih v zvezi z delom in sklepi vlade.

Z ozirom na številna beogradska politična posvetovanja piše »Hrvatski dnevnik«, da so odločujoči krogi v Beogradu trdno odločeni, da se linija sporazuma s Hrvati ne spremeni. List nato zavrača razne govorice o napovedanih vladnih spremembah. Na koncu svojega članka pravi »Hrvatski dnevnik«, da na vsak način pride kmalu na dnevni red vprašanje finansiranja banovine Hrvatske, ker se njen proračun neha z 31. decembrom.

Trg. ministra dr. Andresa je obiskal italijanski poslanik **Mammeli**, nato pa načelnik nemškega gospodarskega ministrstva doktor **Günther Bermann**, ki biva sedaj v Beogradu.

Prometni minister inž. Beslić je izjavil, da je vsak strah, da bi nastalo v naši državi pomanjkanje živil, neutemeljen. Ta strah izvira samo iz vojne psihoze. Minister je nadalje dejal, da bomo mogli brez pretresljajev dočakati novo žetev. V Mostarju pa je izjavil minister **dr. Smoljan**, da bo dala letošnja letina koruze okoli pol milijona vagonov, sami pa potrebujemo le 300.000 vagonov, da bomo torej imeli koruze zadosti.

Trg. minister dr. Andres je po-

dal izjavo, v kateri zatrjuje, da bomo imeli zadosti jedilnega olja in da se ni bati pomanjkanja.

Premoženje gl. bratovske skladišnice v Splitu preide z vsemi pravicami in obveznostmi na glavno bratovsko skladišnico v Zagrebu.

Na podlagi sporazuma med Zvezo hrvatskih nameščenecv ter trgovci dobe nameščenecv draginjski dodatek v višini 50 do 10% plače. Po višini plač se odstotek zmanjšuje.

Z odlokom notranjega ministra je bila razpuščena emigrantska organizacija »Istra, Trst, Gorica« in vsa izseljenska združenja, ki so bila včlanjena v tej organizaciji.

Zastopniki gospodarskih organizacij v Skoplju so poslali na pristojna mesta prošnjo, da se ustanovi v Skoplju tudi efektivna borza, ker je Skoplje važno gospodarsko središče zlasti za tobak in opij in ker je nepravilno, da se razvijajo posli v teh predmetih preko Beograda.

V Zagrebu se ustanovita pri šoli za ljudsko zdravje zavod za telesno vzgojo in višja šola za telovadne učitelje.

Odkupna cena za sojo letošnje žetve je bila določena na 330 din, dočim so nekateri proizvajalci zahtevali pretirano ceno 450 din za 100 kg.

Strahovića nevihta je divjala nad Mostarjem, da je bil Mostar tri dni odrezan od sveta. Nertva je narasla za 7-8 metrov. Mnogi pridejki so uničeni.

Politična amnestija je bila izdana na Bolgarskem.

Romunska vlada je izdala ure-

bo, s katero so določene težke kazni za vojne dobavitelje, ki niso v redu izpolnili svojih obveznosti.

V Romuniji je bil aretiran glavni direktor petrolejske družbe »Astra Romane« **A. Miller**, ki je šest let angliški državljani, aretiran v Romuniji. Kje se nahaja **A. Miller** sedaj, ni znano.

Nova prestolnica Romunije se bo zgradila, kakor poroča neki romunski list, v središču Karpatov. V nekem romunskem petrolejskem rezervoarju je nastal požar. V rezervoarju je bilo 60 vagonov petroleja. Smatra se, da je požar posledica sabotaže.

V 12 večjih romunskih mestih so bili imenovani nemški župani oziroma podžupani. Tudi več važnih mest v občinskih svetih so dobili Nemci.

Razstava nemške knjige se v kratkem slovesno otvori v Bukarestu.

Cenzura listov bo na Madžarskem omiljena, kakor je obljubil novinarjem ministrski predsednik **Teleky**.

Madžarska vlada je odredila, da uvede še tretji brezmesni dan. Brezmesni dnevi bodo sedaj na Madžarskem: ponedeljek, torek in sredo. V teh dnevih je prepovedano tudi prodajanje divjačine.

Kancelar Hitler je sprejel italijanskega poslanca **Farinacci**, ki biva že nekaj dni v Berlinu.

Nemška vlada je dovolila evakuacijo otrok iz Berlina. To pa ni uradna evakuacija, temveč se je samo ustreglo prošnjam posameznih rodbin.

Nemški letalski napadi so v zadnjih 30 dneh zahtevali v Londonu okoli 13.000 mrtvih in ranjenih.

Racioniranje živil, ki je bilo uvedeno v Italiji, se je začelo izvajati tudi v Vatikanskem mestu.

Ameriški senat je odobril načrt zakona, ki daje vladi v Washingtonu pravico, da zaseže ves vojni material, ki ga je kupila Japonska v USA in ki še ni bil odposlan. Ta vojni material se sme nato prodati Angliji.

Ameriški list »New York Tribune« zahteva, da izda ameriška vlada takoj gospodarske ukrepe proti Japonci, da takoj pošlje Kitajski orožje in denar, da pridejo ameriške vojne ladje za stalno v Port Darwin v Avstraliji in v Singapur, da se sklene ameriško-angleška zveza v obrambo Nizozemske Indije in da se zgrade močna letalska in pomorska oporišča na Salomonskih in Gilbertovih otokih.

Zahtevajte povsod poznane specialitete trvdke

B. MOSER, veletrgovina z vinom

BEOGRAD - ZEMUN III., Moserova ulica št. 1

ZASTOPNIK

za Ljubljano in bivšo Kranjsko

M. CESAR, LJUBLJANA VII., Gasilska cesta 3

TELEFON ŠT. 23-69

**KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE
TISKARNE**

reg. zadr. z o. zav.

**LJUBLJANA
KOPITARJEVA 6**

Nudi po izredno nizkih cenah: Salda konte, štrake, jourmale, šolske zvezke, mape, odjemalne knjižice, risalne bloke itd.

Pred 300 leti

se je pripisovalo z Rogaško slatino dosežena zdravljenja neki tajnatveni sili.

Danes

je ta zdravilna moč znano, stvarno ugotovljena. Je to blagodar naravo trpečemu človeštvu.

Pa tudi za zdrave

je Rogaška slatina neprecenljiva za ohranitev zdravja. Tudi Vam bo Vaš organizem poplačal z večjo odpornostjo, če namesto druge pijete Rogaško slatino!

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

**Viljem
Brauns**

TOVARNA ANILINSKIH BARV
IN KEMIČNIH IZDELKOV

Celje

**Priporočila svoje
specijalne izdelke**

barve za obleke v zavitkih, barve za luženje lesa v zav., barve za tla v zavitkih, barve za pirhe v zavitkih, Vilbra barve za usnjo.

**Anilinske barve za
obrtneške potrebe**

barve za volno, barve za bombaž, barve za živila, barve topljive v masti, barve topljive v olju, barve za sveče, barve topljive v vodi, barve topljive v alkoholu.

**Razne kemične
izdelke za gospo-
dinjstvo in obrt**

Zahtevajte cenike!

PROMETNA BANKA D. D.

**V LJUBLJANI
STRITARJEVA ULICA 2**
Telefon 21-49

**Ugodni trgovski krediti
Eskompt menic -- Nakazila
v inozemstvo**

Stare in nove vloge izplačuje brez
vsake omejitve

Obrestovanje vlog od **4%** do **5%**

Jugočeška

**jugoslovensko-češka
tekstilna industrija d. d.**

Kranj

Proizvaja:

**barvano in tiskano blago
iz
bombaža in umetne svile**

*Zahtevajte proizvode
te domače tvornice!*

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod. Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe

Za vse vloge in obveze hranilnice **jamči** **Mestna občina ljubljanska**